

Deboit André Antoine Marie (°1928).

Jeugdijaren

André Antoine Marie DEBOIT wordt in Spa geboren op 30 mei 1928. Hij is de oudste zoon van Yvon Maurice DEBOIT (°Spa 17-05-1901) en Lucie Elisa (of Anna) DOEUILLET (°Weismes 21-02-1902). De ouders zijn in Weismes gehuwd op 15-06-1927. Zijn vader is politieman en zijn moeder huisvrouw. Na hem worden in het gezin nog vijf kinderen geboren waarvan twee heel jong sterven: Nelly Anne Henriette (°Spa 26-12-1930/+Spa 01-09-1931, 8 maanden oud) en Yvette Thérèse Joséphine (°Liège 29-06-1939/+Liège, Boulevard de la Constitution (waarschijnlijk in het hospitaal), 30-06-1939, 1 dag oud). Yvan Gustave Henri Ernest (°Spa 17-06-1934) is 6 jaar jonger dan André, Mariette Nelly Jeanne (°Spa 26-11-1936), 8 jaar jonger en Roger Jean André (°Spa 29-07-1841), 13 jaar jonger. Het gezin woont in Spa, in 1931 op de Rue de l'Hôtel de Ville, in 1950 op de Avenue du Lawn Tennis 15.

Actief leven

Als 14-jarige moet André in een fabriek gaan werken in Spa. Het is 1942 en oorlog. Het leven is in de oorlog heel duur geworden en het loon van de vader voldoet niet om in het gezin de eindjes aan elkaar te knopen. In de fabriek maakt André kennis met 'slechte' kameraden en vooral ook met vrouwen. In die tijd is hij naar eigen zeggen nog tamelijk 'kalm'.

Zes maand na het einde van de oorlog, in het voorjaar 1945, engageert hij zich als oorlogsvrijwilliger 1945 in het Belgische leger en wordt naar Engeland gestuurd. Hij is 17 jaar oud.

Vanaf september 1944, bij de bevrijding, melden ongeveer 53.000 Belgen zich in de rekruteringscentra aan als oorlogsvrijwilliger. De meesten onder hen worden opgenomen in fuseliersbataljons, lichte infanterie-eenheden zonder zwaar materieel. Deze mannen hebben helemaal geen gevechtservaring en krijgen

slechts een korte summiere militaire opleiding.¹ Deze infanteriebrigades worden opgericht in België en schepen in met bestemming Verenigd Koninkrijk, concreet Noord-Ierland. Alleen daar is de nodige infrastructuur voorhanden. In België zijn de kazernes bezet door de geallieerden. In Ulster zijn de installaties die gediend hebben voor de opvang van Amerikaanse eenheden voor hun vertrek naar Normandië nu vrij. Het verblijf van de Belgen in het Verenigd Koninkrijk moet ervoor zorgen dat zij maximaal opgevangen worden door Britse instructeurs en dat de banden tussen de twee landen worden aangehaald. In de praktijk is het verblijf van de Belgische soldaten allesbehalve idyllisch. De uitrusting en het materieel zijn summier, het eten maar zo en zo. Het aanhoudende regenweer, eigen aan de streek, voedt de melancholie onder de soldaten. Op het einde van de rit zijn de Belgen gelukkig dat zij na twintig weken opleiding terug naar huis kunnen. Ze worden dan ingezet voor ondergeschikte opdrachten, hoofdzakelijk het bewaken van opslagplaatsen en verbindinglijnen.

Dit verblijf in Engeland doet hem de das om. Ze verdienen daar nogal wat geld en kunnen zich daar ook goed amuseren, maar helaas kan dit niet eeuwig duren. Het is daar dat hij het slechte pad inslaat.

Gedemobiliseerd werkt hij in een fabriek in Verviers. In het begin gaat alles goed, maar al gauw laat hij zich meeslepen door kameraden die altijd veel geld op zak hebben. Dat wil hij ook. Daarom begint hij geld van zijn loon achter te houden in de plaats van het thuis af te geven. Twee jaar lang hebben zijn ouders niets in de gaten, maar dat kan niet blijven duren, het zal zeker uitkomen.

Dan doet hij het stomste wat hij ooit gedaan heeft. In juni 1949 verlaat hij zijn ouders in de overtuiging dat hij alleen een beter leven zal hebben. Maar helaas is niet alles wat blinkt goud. Hij werkt twee maanden in een boerderij, daarna nog eens vier maanden, maar hij wordt constant overspoeld door wroeging over wat hij zijn ouders aandoet, vooral omdat hij weet dat zijn moeder ziek is en zich voortdurend zorgen over hem maakt. Hij voelt zich een egoïst, een slecht mens en dat ten aanzien van zijn doodeerlijke en heel lieve ouders.

Landloper

Daarom meldt hij zich op 7 januari 1950 aan op het politiecommissariaat van Spa. Daar wordt hij aangehouden en beslist de politierechter dat hij wegens landloperij voor een onbepaalde termijn naar de Kolonie van Weldadigheid zal gestuurd worden. Hij heeft geen vaste woonplaats en zo goed als geen geld op zak. Hij beweert terug te kunnen keren naar zijn ouders, maar kan hiervan geen bewijs voorleggen. Na zijn aanhouding, in afwachting van zijn overbrenging naar Wortel, verblijft hij vijf dagen in de gevangenis van Verviers. Daar krijgt hij het bezoek van zijn moeder, de persoon die hem het dierbaarst is op heel de wereld. Hij belooft haar dat hij, als hij terug thuis mag komen wonen, eerlijk zal gaan werken en zijn loon tot de laatste cent zal afgeven. In de voorbije elf maanden heeft hij pas echt ondervonden wat een moeder en een thuis voor hem kunnen betekenen.

¹ <https://www.belgiumwwii.be/nl/belgie-in-oorlog/artikels/ierse-brigades.html>

[https://www.seniorennet.be/Dossier/Boek/Belgen in engeland tweede wereldoorlog 1940 1945/de rij n over-v for victory.php](https://www.seniorennet.be/Dossier/Boek/Belgen%20in%20engeland%20tweede%20wereldoorlog%201940%201945/de%20rij%20over-v%20for%20victory.php)

Op 16 januari 1950 komt hij in Wortel aan. Hij is 21 jaar oud. Hij wordt bij aankomst beschreven als 1m 66 groot, kastanjebruin haar, laag voorhoofd, bruine ogen, ronde kin, ovaal aangezicht en gezonde gelaatskleur. Hij heeft een litteken op zijn linkerwang en -slaap, een litteken op zijn rechterwang en mankt door een verminking en lichte verkorting van zijn rechterbeen. Hij heeft een loopoor en gehoorverlies, ook zijn zicht is verminderd.

Zoals op dat ogenblik de gewoonte is in Wortel, wordt hem een soort ingangsexamen afgenomen: hij kan correct een optelling, aftrekking, vermenigvuldiging en staartdeling maken. Bij het dictee valt hij uit omdat hij niet goed hoort, daarom mag hij de tekst overschrijven. Zijn geschrift is best mooi en duidelijk.

Op 3 april 1950 mag hij bij ministerieel besluit Wortel verlaten, maar geen twee jaar later, op 4 december 1952 wordt hij in Verviers weer aangehouden wegens landloperij en op 5 december is hij terug voor onbepaalde tijd in Wortel. Hij is ingedeeld in Ploeg 2.

Op 18 december, nauwelijks 14 dagen in de kolonie, is hij met Ploeg 2 aan het werk aan de Peedijk en vlucht hij omstreeks 14 u samen met twee andere kolonisten na een half uur werken het bos in, richting de Langenberg. De Langenberg – naam van een gehucht – is een straat die Wortel van zuidoosten naar noordwesten doorkruist. Richting zuidoosten voert naar Turnhout, richting noordwesten naar Hoogstraten. De kolonisten dragen allemaal zwarte werkkledij, zodat ze gemakkelijk herkend worden als kolonist. Op 22-12-1952 wordt hij al teruggebracht vanuit de gevangenis van Turnhout. De vlucht blijft niet ongestraft: André wordt tot 29-12-1952 werkloos gezet en mag pas daarna terug naar ploeg 5.

Op 30 december 1952 krijgt hij een vermaning omdat hij na verwittigd te zijn nog rookt in de rang.

Op 5 januari 1953 wordt er door de bewaker een incident met de Walen gerapporteerd, waarna André naar Merksplas overgeplaatst wordt. De bewaker geeft een opmerking aan twee Walen, Beaumont en Meunier, omdat ze voortdurend aan elkaars kleren zitten te trekken en mekaar duwen met schade aan hun kleding en aan het meubilair tot gevolg. Als het sein gegeven wordt om te gaan slapen, komt André als een razende aangestormd aan het hoofd van de hele kliek Walen. André roept dat hij morgen zijn beklag gaat doen bij de bestuurder omdat ze van de bewaker niet eens mogen spelen in de zaal. Met spelen bedoelen ze blijkbaar ravotten, elkaar pijn doen en meubels en zo beschadigen. André probeert de bewaker te slaan, maar deze maakt zich niet kwaad. André scheldt hem uit en wil hem zelfs in het gezicht spuwen. Daarom grijpt de bewaker hem bij de kraag en de haren en sleurt hem naar de slaapzaal. De rest van de bende blijft schelden en verwijten, maar gaat uiteindelijk toch slapen. In tegenstelling tot andere avonden is het in de slaapzaal daarna heel rustig.

Op 8 januari 1953 wordt André vanuit Wortel overgeplaatst naar Merksplas, afdeling landlopers. Daar wordt hij door de geneesheer geschikt bevonden tot lichte arbeid, wegens zijn lichamelijke gebreken. André Deboit blijft in Merksplas tot 2 april 1953 en vertrekt dan naar Nijvel waar hij door een sociaal assistent zal opgevolgd worden. Hij is dan bijna 25 jaar oud.

Hoe het André Deboit verder in het leven verging, is (tot nu) niet achterhaald.

Bronnen:

- Landlopersdossiers in het Rijksarchief van Antwerpen.